באר מים חיים — במדבר

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד וגו'. פרט הכתוב כל זה כי לכאורה מיותר הוא, שידענו מעצמנו כי במדבר סיני היה כי עדיין שם היו שלא נסעו משם עד עשרים לחודש הזה וזה היה באחד לחודש. וגם באהל מועד ודאי ידענו שכל דבר ה' משהוקם המשכן משם היה כמו שאמר הכתוב (שמות כ"ה, כ"ב) ונועדתי לך שם. ואמנם אפשר שירמז למה שאמרו חז"ל (במדבר רבה א', ב') במשל המלך שנכנס למדינה וראו אותו בני המדינה וברחו מלפניו נכנס לשניה וברחו וכו' נכנס לעיר חריבה וקדמו אותו והיו מקלסין אותו אמר המלך זו העיר טובה היא מכל המדינות, כאן אני בונה כסא נאה כאן אני דר. כך כשבא הקב"ה לים ברח מלפניו שנאמר (תהלים ק"ד, ג') הים ראה וינס וכן ההרים רקדו כאילים בא במדבר חריבה קדמה אותו וקילסה אותו שנאמר (ישעיה מ"ב, י"א) ישאו מדבר ועריו וגו' ירונו יושבי סלע אמר זו העיר טובה לי מכל המדינות בו אני בונה כנסיה ודר בתוכה וכו' עד כאן. והענין להבין דברי חכמים וחידותם בזה בהמשל והנמשל. כי המלך שבא למדינה והנה בני המדינה אנשים גדולים ומנושאים ויודעים ומכירים בגדולת המלך והדר יקר תפארת גדולתו וכבוד מלכותו כי נורא הוא, ועל כן ברחו מלפניו כי חיל ורעדה יאחזון מאימת מורא מלכותו. עד שבא לעיר חריבה ששם לא ראו גדולת המלך מעודם ועתה בראותם קבלו אותו באהבה ושמחה ולא הטה אשורם ממורא גדולתו ואימת מלכותו. כך כשרצה שמו הגדול והנורא יתברך לתת התורה הקדושה להתוודע ולהגלות כבוד מלכותו בעולם הנה מלאכי צבאות ידודון ידודון שלא היו יכולין לעמוד במוראו ואימת גדולת מלכותו כי השמים שמים לה' ששם נראה בעליל הדר כבוד הודו ועזוז נוראותיו. ועל כן בהתגלות כבוד מלכותו בנתינת התורה הקדושה הנה מלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון מפני מורא מקדשו. ועבור זה ירד ה' על הר סיני ונתן התורה לאיש ישראל בקדושתו ממדבר מתנה. והגם שגם המה רעדה אחזתם שם כנאמר (שמות י"ט, ט"ז) ויחרד כל העם אשר במחנה עם כל זה לרוב רחוקם משמי השמים יכלו לעמוד ולקבל התורה בחיל ורעדה ברתת וזיע. ולכך נתן שמו יתברך התורה במדבר בכדי להראות את זאת כי גדול הוא ומהולל מאוד ולגדולתו אין חקר ואי אפשר להגלות מקצת כבוד מלכותו כי אם במדבר חריבה כלומר באנשי ארץ שוכני בתי חומר אשר מעפר יסודם שאינם מכירים בהדר כבוד מלכותו כל כך, והם יוכלו לעמוד לפניו לשרתו ולברך בשמו ביראה ופחד. כאשר יסדו אנשי כנסת הגדולה בתפילתנו גם כל העולם כולו חל מפניך ובריות בראשית חרדו ממך בהגלותך מלכנו על הר סיני ללמד לעמך תורה ומצוות ותשמיעם את הוד קולך ודברות קדשך מלהבות אש וגו'.

וזה שאמר הכתוב כאן וידבר ה' אל משה במדבר וגו'. כלומר כי לכאורה זה פלא שיוכל אדם לשמוע קול דברו יתברך ולא ימס כדונג מפני האש. ואולם עבור שהוא כמדבר חריבה שאינו מבין בגדולתו והדר כבוד מלכותו, ובזה אפשר לו לשמוע בפחד ואימה. ואמנם כי זה צריך האדם לשום

על לב לומר ראה מה גדלו מעשיו ברוך הוא וכי אין שיעור וערך וקצב לרוממות גדולתו והדר יקר תפארתו עד אשר שלא היה ביכולת להגלות מלכותו ולתת התורה כי אם אלינו קרוצי חומר שמחמת גוש עפר שעלינו אנו יכולים לשמור התורה ולקיים מצוותיה ולא ננתק כאשר ינתק פתיל הנעורת בהריחו אש. ובזה נבין איך שיהיו המצוות חביבות אצלינו ונעשם בכל לבבנו ונפשנו באהבה בכלות כוחנו ממש אל כל מצוות התורה קלה וחמורה. ובזה בא האדם למדת הענוה השלימה בהבינו בגדולתו יתברך הבלתי שיעור שלא היה יכול לתת התורה כי אם בארץ הגשמי הלזה לרוב האור היקר ומורא הגדול הנעלם בה. וזה שאמר כאן במדבר סיני כלומר כי על ידי בחינת מדבר האמור בא לבחינת סיני הרומז על מדת הענוה כנודע שהרי הניח הקדוש ברוך הוא כל ההרים הגבוהים וירד על הר סיני. ואמר עוד באוהל מועד כלומר כי גם זה גרם שיוכל איש לשמוע בקול ה' לפי שצמצם שמו יתברך התגלות אלהותו יתברך הגדול והנורא במאוד מאוד בכדי שיוכלו בני אדם לשמוע בקול דברו כדמיון האב שמצמצם שכלו הגדול ומדבר עם בנו הקטן לפי קטנות שכלו לאהבת בנו. וזה אומרו באוהל מועד כלומר כי הנה שמו יתברך שנאמר בו (על פי מלכים-א ח', כ"ז) הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלהו, צמצם שכינתו בין שני בדי הארון כמאמר חז"ל (ריש תורת כהנים) ועבור צמצומו יתברך הזה ברוב טובו וענותנותו יוכל האדם לשמוע את דברו הטוב כאמור.